

Summary:

Detailed descriptions of *Agaricus variegatus* Møller and *Melanoleuca luteolosperma* (Britz.) Sing. are given and some observations on their relationships are made. Both species are recorded for the first time from the Netherlands. Among specimens of *A. variegatus* the author found some smaller ones which resembled more *A. fuscofibrillosus*, with a pileus covered by a continuous layer of minute fibrils. It is suggested that the distinction of the two species has to be reexamined.

Résumé:

Description détaillée d'*Agaricus variegatus* Møller et de *Melanoleuca luteolosperma* (Britz.) Singer, avec quelques observations sur les affinités de ces espèces, trouvées pour la première fois dans les Pays Bas. Parmi les échantillons de l'*Agaricus variegatus* se présentaient quelques-uns de dimensions plus réduites avec une couche confluyente de fibrilles brun-foncées sur le chapeau. Ces dernières avaient plutôt l'air de l'*Agaricus fuscofibrillosus*. Dans certains cas la distinction entre ces deux espèces ne pourrait pas être très facile.

Literatuur:

1. Hennig, B. (1967). - Michael-Hennigs Handbuch für Pilzfreunde, Vol. IV.
2. Kühner, R. & Romagnesi, H. (1953). - Flore analytique des champignons supérieurs. - Paris, 557 pp.
3. Métrod, G. (1948). Essai sur le genre *Melanoleuca* Patouillard emend. - Bulletin de la Société mycologique de France 64: 141-165.
4. Møller, F.H. (1950). - Danish Psalliota species. Preliminary studies for a monograph on the Danish Psalliotae. - Friesia 4: 1-60.
5. Moser, M. (1967). - Basidiomyceten II, Röhrlinge und Blätterpilze, 3e Aufl. - Stuttgart, 443 pp.
6. Ségué, E. (1936). - Code universel des couleurs. - Paris.

Een witte Pleurotus

A.F.M. Reijnders

De Schuilenburgh B 72
Schuilenburgerplein 1
Amersfoort

Pleurotus dryinus (Pers. ex Fr.) Kummer var. *pometi* (Fr.)

Reijnders, comb. nov. (Basionym: *Pleurotus pometi* Fries, *Epicrasis*, p. 132; Ic. t.89 f.1).

Begin november 1970 vond ik in het bos Hoog Venterink bij Oldenzaal op een eikestomp, die bijna een meter boven de grond uitstak, twee groepjes van een tamelijk grote *Pleurotus* en nog een groepje zeer jonge exemplaren. Aangezien ik de soort niet kende, nam ik een groepje mee en liet de rest zitten. Het volgend jaar heb ik omstreeks dezelfde tijd echter geen exemplaren meer aangetroffen; de weersomstandigheden waren ook niet gunstig. Thuisgekomen dacht ik aanvankelijk met een albino van *Pleurotus ostreatus* te doen te hebben, de z.g. *f. pulmonarius*, maar verschillende eigenaardigheden, vooral de geelachtige sporenfiguur (niet licht paars of wit), maakten duidelijk, dat hiervan geen sprake kon zijn. In de moderne systematische werken komen volkomen witte, grote *Pleurotus*-soorten nauwelijks voor (uitgezonderd *P. cornucopiae*, die ook dicht bij *P. ostreatus* staat), maar in de oudere vindt men er wel een paar (7, 9), die beschreven werden door Fries: *P. pantoleucus* en *P. pometi*. Pilát (6) rekende deze vormen echter tot *P. dryinus* en sindsdien heeft men blijkbaar deze zienswijze gevolgd.

Alvorens ons nu verder in de problemen van de taksonomie te verdiepen, willen we eerst een nauwkeurige beschrijving geven van de witte vorm afkomstig van Hoog Venterink.

Hoed tot 9 cm breed en 6 cm lang, glad, vrijwel kaal (in het midden met enige groepjes grijze haartjes), gewelfd-gebogen, oppervlak enigszins rimpelig; in groepjes verenigd.

Lamellen dicht opeen, dun, niet zeer hoog, met een meestal effen snede, wit met crème weerschijn, later lichtgeel wordend, op de steel aflopend met enige anastomoserende aderen, soms slechts aangehecht.

Steel kort, lateraal of vrijwel lateraal, naar beneden versmald, maar niet duidelijk wortelend, 20x 8-12 mm, vol, geheel viltig behaard.

Vlees wit, vrij taai, met zure lucht (als *Piptoporus betulinus*).

Sporenfiguur crème (Séguy, 320).

Sporen hyalien, met dunne wand, cilindervormig met duidelijke apiculus, (7-) 9,5-10,5(-13) x 3-4 (-5) μ .

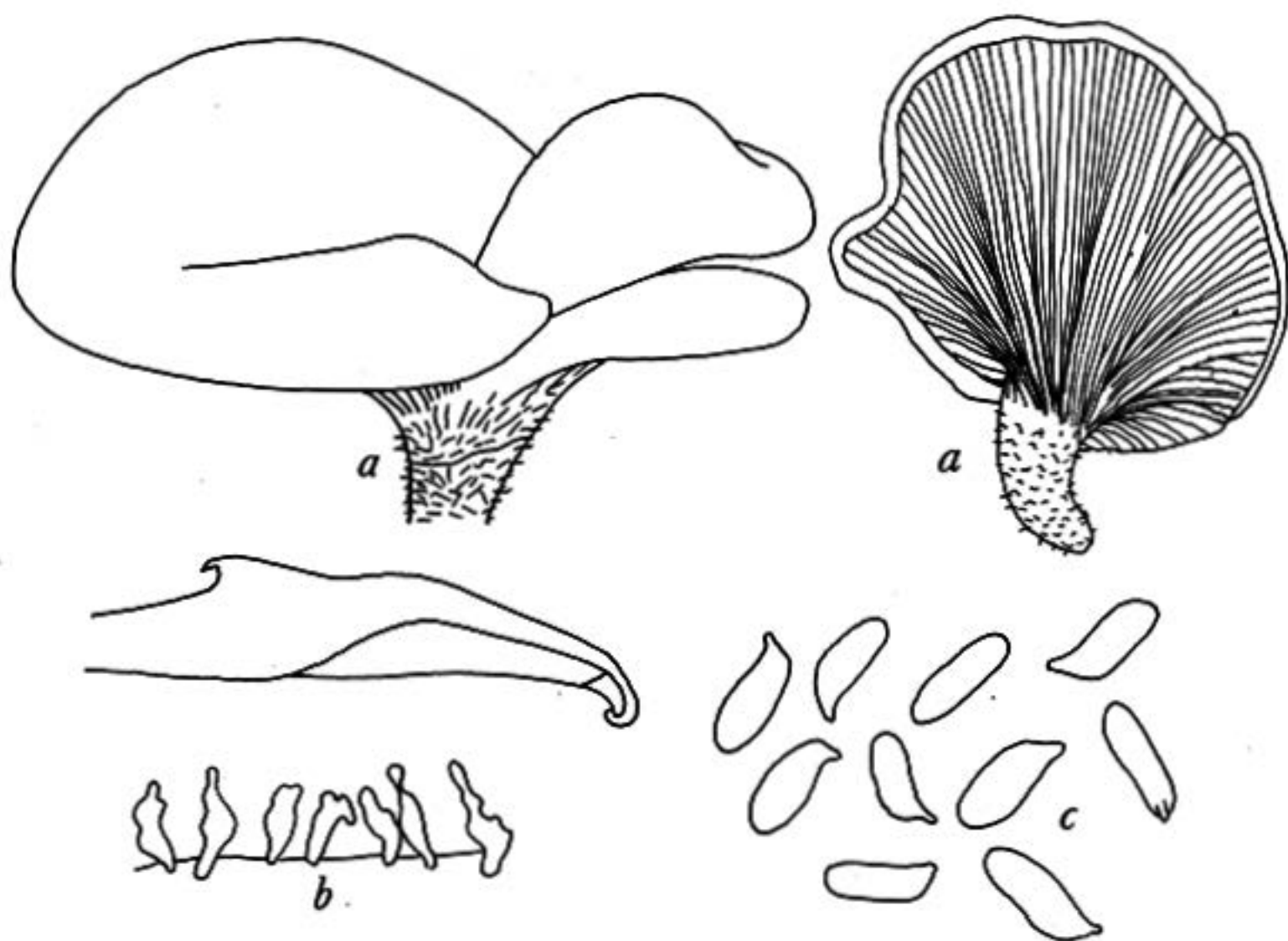
Snede met kleine onregelmatige haartjes, die vaak van boven een knopje dragen en die op geaborteerde basidiën lijken, 19-45 x 5-8 μ . Lange (4, pl. 62 H) beeldt dergelijke haartjes ook af.

Lamellentrama onregelmatig in het bovenste deel, bij de snede meer regelmatig of divergerend; hyphen 3-7 μ breed.

Basidiën 35 x 5,5-6 μ , cilindervormig of knotsvormig met gespen.

Hoedhuid: weinig gedifferentieerde cortex, met hier en daar fijne opstaande haartjes, 2-3 μ breed.

Diskussie: Wanneer men de beschrijvingen van *P. corticatus* met de variëteiten *tephrotrichus* en *albertinii*, *P. dryinus*, *P. pantoleucus*, *P. spodoleucus* en *P. pometi* leest, worden door de oudere auteurs duidelijke verschillen opgegeven, maar het is de vraag, in hoeverre deze konstant zijn. Bovendien zijn er kenmerken bij, waaraan men tegenwoordig niet zoveel waarde hecht, bv. of de velum-resten als een ring om de steel aanwezig blijven of dat ze aan de hoedrand hangen. Het is dus wel begrijpelijk, dat Pilát (6) al deze



Pleurotus dryinus var. *pometi*

a = vruchtlichaam; b = randcellen ($\pm$ 450x)

c = sporen ($\pm$ 950x)

soorten tot *P. dryinus* rekende.

In de eerste plaats is het opmerkelijk, dat sommige oudere auteurs (met uitzondering van Quélet (7) en Bresadola (1)) een *P. corticatus* en een *P. dryinus* onderscheiden, terwijl we deze namen tegenwoordig als synoniemen beschouwen van één soort. Verschillen: bij *P. corticatus* (een forse soort) een membraan-achtige ring, eksentrische steel, lamellen wijder uiteen en anastomoserend, geheel geel wordend; bij *P. dryinus* velum appendiculaat, steel lateraal, lamellen dicht, geen aderen ertussen, niet of minder geel verkleurend. De variëteiten *tephrotrichus* en *albertinii* van *P. corticatus* hebben hoofdzakelijk betrekking op het velum, dat bij *tephrotrichus* geen duidelijke ring om de viltige steel achterlaat en bij *albertinii* een goed ontwikkelde grijze ring vormt, terwijl het donkere velum op de hoed ook sterk ontwikkeld is.

De soorten *P. pantoleucus* en *P. pometi* van Fries zijn wit. Zij horen tot de sectie zonder ring; Fries zegt: "velo nullo". Het velum is hier dus hoogstens weinig ontwikkeld. De onderlinge verschillen van deze soorten zijn zeer gering. *P. pantoleucus* is wat

forser, steviger, heeft een spatelvormige hoed, de steel wortelt niet en zou glad zijn, terwijl bij *P. pometi* de nadruk wordt gelegd op een slappere hoed (Fries: "subflaccido", Ricken: "flatterig"), verder op een behaarde, wortelende steel. De steel is bij beide soorten zeer eksentrisch, bijna lateraal, en kort. *P. spodoleucus* Fr. heeft volgens Fries weer een asgrauwe hoed zonder velum (steel kaal).

Het is duidelijk, dat de exemplaren van Hoog Venterink geheel passen op de beschrijving van *P. pometi* Fr. Zij waren dan ook dun en elegant (zodat ik eerder aan *P. ostreatus* dacht), geheel wit en zonder velum op de hoed (alleen hier en daar wat pubescent), maar met een behaarde steel. Twee zaken komen weer minder goed uit, nl. geen wortelende steel en de groeiplaats op eiken i.p.v. appelbomen. Aan deze verschillen moet men niet te veel waarde toekennen: een doorlopende wortel kan in verband staan met de plaats van de primordiën in het substraat (zaten ze op de schors, dan geen wortel) en het op appelbomen voorkomen is moeilijk als soortkenmerk te gebruiken, in aanmerking genomen de vele gevallen, dat men in de literatuur te beperkte substraat-variantie aangaf en het feit, dat de *P. dryinus*-vormen en verwanten op vele loofboom-soorten en ook op naalddhout voorkomen. Dat deze exemplaren zonder meer in de *P. dryinus*-kring thuishoren, blijkt uit allerlei essentiële kenmerken, ook het geel verkleuren van het eksikkaat.

Overzien we de kenmerken, die tot nu toe ter sprake kwamen betreffende deze omvangrijke groep van verwante soorten, die we de *P. dryinus*-kring zouden kunnen noemen en die volgens de moderne opvattingen dus één soort voorstellen, dan valt op, dat de verschillen of variabiliteit voornamelijk betrekking hebben op de meer of mindere ontwikkeling van het velum, de kleur hiervan, en de grootte en vooral de stevigheid van de vruchtlichamen. Van enig belang lijken ook de onderlinge afstand van de lamellen (de anastomosen zijn waarschijnlijk minder belangrijk) en het geel worden, hoewel althans de lamellen dit in het eksikkaat bij al deze vormen vertonen.

Van de mikroskopische kenmerken komt alleen de vergelijking van de sporengrootte in aanmerking, daar de beschrijvingen haast geen andere vermelden. Ricken (9) is de enige, die een duidelijk verschil aangeeft: *P. corticatus* 10-15 x 3-4 μ en *P. dryinus* 9-10 x 3-4 μ . Voor het overige komen de maten van *P. dryinus* en *P. corticatus*, 8-15 x 3-5 μ , ongeveer overeen met mijn maten voor *P. pometi*, zodat hier niet veel uit te halen valt. Zeker is, dat de sporen van *P. pometi* kleiner schijnen dan die van de grote vormen als *P. corticatus*, maar ik kon maar één kollektie meten.

Hoewel we ons tegenwoordig wel eens afvragen, of het verantwoord is, dat er zoveel nieuwe soorten beschreven worden naar aanleiding van soms vrij kleine verschillen, zien we hier nu een voorbeeld, dat de auteurs uit vroeger dagen (niemand minder dan E. Fries) de waarde van hun kenmerken ook wel eens slecht takseerden, en dus vele soorten opstelden, die men later het bestaan ontzegde. Dit naar aanleiding van makroskopische kenmerken, waarvan men de betekenis overschatte.

Het zijn voornamelijk de volgende drie kenmerken, waarin onze *P. pometi* verschilt van de meer normale vormen van *P. dryinus*:

1. Het velum is weinig ontwikkeld en manifesteert zich slechts door

een behaarde steel en wat fijne haartjes op de hoed. Nu toonde Reijnders (8) aan, dat het velum van *P. dryinus* een *velum enatum* of een uitgroeïend velum is (in tegenstelling tot een *velum innatum* of inherent velum). Het ligt voor de hand, aan te nemen, dat dergelijke sekundaire uitgroeïingen zich meer of minder sterk kunnen ontwikkelen, maar we nemen hiervoor toch wel een erfelijke oorzaak aan.

2. Het velum, voor zover aanwezig, is niet gekleurd. De grijze kleur op de hoed en steel (van lichtgrijs tot donker asgrauw) moet wel in het velum zetelen.
3. De slanke vorm en de korte steel, die de paddestoel op het eerste gezicht sterk doen afwijken, lijken ten dele gekorreleerd: *P. pometi*, die we vermoedelijk met *P. pantoleucus* mogen vereenzelvigen, is nogal eens gevonden en afgebeeld: Fries (2, pl. 89, 1), Paulet (5, T. 21, 1), Gillet (3, pl. 543), Ricken (9, nr 1357) en Quélet (7, p. 333).

Hoewel we hier weer met een verwantschapskring te maken hebben, waarbij allerlei kenmerken in diverse combinaties voorkomen (nauwkeurige waarneming van deze typen, vooral met het oog op de verspreiding, blijft ook hier gewenst), menen we toch, dat het zijn nut kan hebben, deze sterk afwijkende witte vormen als een variëteit te onderscheiden en we stellen dus voor, deze te noemen: *Pleurotus dryinus* (Pers. ex Fr.) Kummer var. *pometi* (Fr.) Reijnders.

Summary:

On occasion of the find of some tufts or large white *Pleurotus* specimens on an oak-stump which resembled *P. pometi* Fr., the history of the latter species has been discussed. Pilát identified it, as well as many other forms, with *P. dryinus* (Pers. ex Fr.) Kummer and this may be right. Nevertheless this white variety is deviating in at least three respects: the very slight development of the veil, which is colourless and the thin, elegant shape of the fruit-body with a lateral stipe. These characters may be correlated to a certain extent as this form has been described and illustrated several times. For this reasons the author proposes to distinguish it as a variety of *P. dryinus*: var. *pometi*.

Résumé:

À l'occasion d'une récolte de quelques touffes d'un *Pleurote* relativement gros et blanc sur un tronc de chêne, qui a tout à fait l'air de *Pleurotus pometi* Fr., l'auteur a étudié l'histoire de cette espèce. Pilát l'a justement identifié avec *P. dryinus* (Pers. ex Fr.) Kummer. Cependant la variété blanche dévie du moins sous trois rapports: le développement rudimentaire du voile, l'achromatisme de celui-ci et la figure mince et élégante des carpophores avec le pied presque latéral. Ces caractères paraissent être corrélatifs dans une certaine mesure, car les échantillons montrant ces particularités ont été décrits et figurés plusieurs fois. C'est

pourquoi l'auteur propose d'en faire une variété: le *Pleurotus dryinus* var. *pometi*.

Literatuur:

1. Bresadola, J. (1927-1933) — Iconographia Mycologica. — Mediolani, 26 dln.
 2. Fries, E. (1867-1884) — Icones selectae Hymenomycetum. Holmiae, 2 dln.
 3. Gillet, C.C. (1878-1890) — Les Champignons qui croissent en France. — Alençon.
 4. Lange, J. (1930-1939) — Flora Agaricina Danica. — Copenhagen, 4 dln.
 5. Paulet, J.C. (1739) — Traité des Champignons. — Paris, 2 dln.
 6. Pilát, A. (1935) — Atlas des Champignons de l'Europe II: *Pleurotus* Fr. — Praha.
 7. Quélet, L. (1888) — Flore mycologique de la France. — Paris, 492 p.
 8. Reijnders, A.F.M. (1963) — Le développement des carpophores des Agaricales. — Den Haag, 412 p.
 9. Ricken, A. (1915) — Die Blätterpilze Deutschlands. — Leipzig, 2 dln.
-

Voorlopig: naamlijst van de nederlandse ridderzwammen en verwanten. I

F. Benjaminsen

Mullerweg 23
Eindhoven

In het kader van het streven te komen tot een uitvoerige Checklist van de nederlandse soorten van de Agaricales heb ik me enige jaren bezig gehouden met het nagaan van de in het Rijksherbarium te Leiden aanwezige eksikkaten benevens die in enige particuliere herbaria.

Hoewel het onderzoek nog niet geheel is afgesloten en ook de nederlandse literatuur nog pas voor een klein gedeelte is doorgenomen op zekere meldingen van nederlandse vondsten, meen ik toch, dat het goed is vast een voorlopige naamlijst te publiceren. Tevens wil ik hierbij vermelden, waar de soortbepaling nog moeilijkheden oplevert, of onvoldoende gegevens aanwezig zijn en op welke nieuwe soorten we verdacht moeten zijn.

Ik wil hier nog eens de nadruk leggen op de noodzaak van het maken van zo uitvoerig mogelijke beschrijvingen als men paddestoelelen verzamelt, wil bewaren of wil laten determineren. Iedereen, die